Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dannebarg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mesei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LIII.

„Gazeta“ ese în fiecare di
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., Pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulu I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unu esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 104. Brașovŭ, Mercurĭ 9 (21) Maiu 1890.

Brașovŭ, 8 Maiu st. v.

Deunădile, vorbindŭ oficiosulŭ „Pester Lloyd“ despre emigrărĭ, dicea: „Ranele, de care sufere Ungaria, suntŭ atâtŭ de adâncĭ, încâtŭ numai acela îșĭ póte da sémă de ele, care a trăitŭ în ținuturile bântuite.“

Recunoscêndŭ oficiosulŭ din Pesta trista stare a poporațiunei în genere, a făcut'o acésta numai fiindcă nu se mai potŭ acoperi ranele, ca sĕ nu se vadă. Sciindŭ bine, unde e adevĕratulŭ isvorŭ alŭ rĕului, s'a feritŭ de a intra cu deamĕruntulŭ în cestiune, pentru-că însașĭ fóia amintită a fostŭ totdéuna o aprigă apĕrătóre a celorŭ carĭ n'au nicĭ unŭ simțŭ pentru nĕcazurile și durerile poporațiunei.

Cum sĕ nu pricinuéscă rane adâncĭ faptulŭ, că însușĭ erariulŭ îi ia țĕranului celŭ din urmă mijlocŭ de traiu, cum a făcutŭ de pildă cu Albăcenii, carĭ stau acum sĕ ia lumea'n capŭ?

Cum sĕ nu pricinuéscă rane dureróse împrejurarea, că țĕranulŭ pentru o datoriă de 60 cr., căreia încă nu'i sosise terminulŭ de plată, e condamnatŭ de judecătoria din Teaca sĕ plătéscă 14 fl. și când bietulŭ omŭ, ca sĕ scape momentanŭ de esecuțiune, e nevoitŭ sĕ împrumute dela unŭ jidovŭ cei 14 fl. cu dobêndă de 10 cr. la 1 fl. pe timpŭ de 14 dile, așadéră cu o dobêndă de peste 36 fl. pe anŭ la 14 fl.?

Cum sĕ nu pricinuéscă rane cumplite faptulŭ, că bietulŭ țĕranŭ, ca sĕ'șĭ pótă vinde de pildă o óiă, e nevoitŭ sĕ aștepte pe la têrgurĭ câte douĕ dile până ce'șĭ póte procura biletulŭ de vite, fiindŭ hărțuitŭ într'una până ce plătesce, ca de pildă în Ormenișulŭ de Câmpiă, și câte-o extra-taxă unui mijlocitorŭ, înțelesŭ cu cel ce dă biletele?

Cum sĕ nu despereze țĕranulŭ, când, după ce pentru dările cele grele i-se vinde cu toba cea din urmă vită, mai e hărțuitŭ și chinuitŭ, elŭ ca și cărturarulŭ, în statŭ, în comitatŭ, în comună, i-se face traiulŭ cu neputință la vatra strămoșéscă, unde adĭ, décă nu e Ungurŭ, nicĭ limba mamei sale și numele familiei sale nu mai suntŭ suferite și unde nicĭ copilulŭ nu și-lŭ va mai puté cresce, după cum cerŭ interesele familiei, bisericei și poporului din sînulŭ căruia a eșitŭ?

Acestea suntŭ rane adâncĭ și dureróse, care bântue poporațiunea dela unŭ capĕtŭ la altulŭ alŭ țĕrii Ardealului, Bănatului și Țĕrei ungurescĭ, mai ales pe poporațiunea nemaghiară, căcĭ asupra capului ei s'au năpustitŭ cu tótă furia guvernŭ și administrațiă, gazetarĭ și agitatorĭ ungurĭ, a cărorŭ intoleranță și despotismŭ, lipsă de simțŭ umanŭ și dreptate nu-șĭ află părechiă decâtŭ în timpurile de urgiă ale vécurilorŭ întunerecului.

3/15 Maiu.

Galați (România), 4 Maiu 1890.

Grele vremurĭ: de unii lovițĭ, de alții umilițĭ. S'ar păré, că suntemŭ destinațĭ de sórte sĕ fimŭ ștergĭ ca națiune de pe fața pămêntului. Și décă n'amŭ sci, că vremurĭ și mai grele, că suferințe și umilirĭ și mai marĭ încercat'a némulŭ românescŭ, ar trebui sĕ desperămŭ de viitorŭ. Dér tocmai acele umilirĭ și nevoi, tocmai persecuțiunile de totŭ felulŭ au oțĕlitŭ puterea de viéță a Românului, și când a vĕdutŭ elŭ, că dușmanulŭ a mersŭ pré departe, l'a opritŭ pe locŭ, arătându-i ce póte și făcêndu-lŭ sĕ tremure înaintea sa.

Câtŭ de animațĭ erau bĕtrânii pentru causa națională și cu câtă abnegațiune lucrau ei pentru realisarea marei idei, noi ceștĭ de acum abia décă putemŭ înțelege; de aceea mulțĭ chiar vorbescŭ cu tótă ușurința de pornirea și sacrificiulŭ lorŭ.

Astfelŭ se esplică, cum o di așa de însemnată în istoria némului nostru, cum e cea de *3/15 Maiu*, trece aprópe nebăgată în sémă, deși aprópe totŭ ceea ce suntemŭ și ceea ce avemŭ, datorimŭ sacrificielorŭ făcute de bĕtrânĭ. Sĕ nu le imputămŭ, că nu ni-au dat totulŭ. Atâta au pututŭ, atâta ni-au lăsatŭ; trebuia însĕ și nouĕ sĕ ne rĕmână o parte de luatŭ; și noi trebue sĕ dămŭ concursulŭ nostru pentru realisarea operei începute de dênșii. Multe trebuescŭ făcute, dér atâtŭ de puținŭ se face, încâtŭ trebue sĕ te mirĭ și sĕ considerĭ și acelŭ puținŭ ca o minune.

Așa amŭ consideratŭ faptulŭ, că o mână de tinerĭ întrunițĭ cu ocasiunea dilei de 3/15 Maiu șĭ-au datŭ mâna frățesce și au înființat și în orașulŭ nostru societatea „Carpații“, menită pentru ajutorarea tinerilorŭ ardelenĭ.

Cunoscêndŭ scopulŭ românescŭ, ce urmăresce acéstă societate, dorimŭ membrilorŭ ei stăruință la muncă! P.

DIN AFARĂ.

Apropierea Rusiei de Germania.

Scirea apropierii Rusiei de Germania, despre care amŭ făcutŭ deja amintire, că se desminte, e privită în Berlinŭ cu cea mai mare îndoială și nu i-se dă nicĭ o însemnătate seriósă. „National Ztg“ o spune fórte lămuritŭ, că nu suntŭ de locŭ semne, din carĭ s'ar deduce o schimbare de natura acésta. Rusia, dice numita fóiă, ar trebui ce e dreptŭ sĕ'șĭ schimbe atitudinea sa de acum față cu fiă-care putere din tripla alianță, findcă acésta o pretinde esența triplei alianțe. In legătură cu cele ce scrie fóia berlinesă, s'ar puté aduce și cele ce le-a disŭ principele Bismarck unui corespondentŭ alŭ diarului rusescŭ „Novoje Vremja“. „Rusia“, dise Bismarck, „are bunĭ diplomațĭ, ca Șuvalov și Muravjev, deși ambasadorulŭ din Berlinŭ a fostŭ credinciosŭ vechilorŭ tradițiunĭ militare. De altfelŭ în Berlinŭ fiă-care diplomatŭ este la loculŭ sĕu, numai sĕ nu facă gălăgiă, find-că *tóte interesele Rusiei nu suntŭ concentrate în Berlinŭ, ci în Viena. Adevĕratulŭ monopolŭ este în Viena, și decĭ într'acolo trebue sĕ privimŭ.*“

Privitorŭ la scirea lui „Times“ o parte din diarele parisiene spunŭ, că nu e adevĕrată, altele însĕ dicŭ, că ceva adevĕrŭ totŭ este în ea. După aceste foi, Austro-Ungaria, din incidentulŭ procesului Panița, sĕ fi cerutŭ sprijinulŭ puterilorŭ semnatare ale tractatului din Berlinŭ, find-că Rusia érășĭ începe a lucra pe ascunsŭ în contra ei. Reclamarea acésta a Austro-Ungariei se dice, că ar fi fost întêmpinată cu bunăvoința de către Anglia și Italia, dér nu și de Germania, lucru care a produsŭ mare bucuriă celorŭ din Petersburgŭ, așa încâtŭ acésta s'ar puté considera ca o causă intemeiată a apropierii dintre Rusia și Germania.

Privitorŭ la asertiunea acésta, o persónă francesă de mare înfluință a disŭ următórele unui corespondentŭ parisianŭ: Mĕ mirŭ, că astfelŭ de scirĭ suntŭ esploatate așa de multŭ. Ele suntŭ cu multŭ mai neînsemnate decâtŭ sĕ merite o atențiune, fiă chiar și fugitivă. Nu de multŭ se lățiseră veștĭ despre brutalitățile Rusiei. Adĭ încă totŭ schimbarea politicei rusescĭ este pe tapetŭ. Intr'adevĕrŭ, că omulŭ ar fi aplecatŭ a crede, că aicĭ esistă o adevĕrată *conjurațiă* țĕsută de către aceia, în ai cărorŭ ochĭ înțelegerea dintre cabinetulŭ francesŭ și rusescŭ este ca și unŭ spinŭ, dér carĭ suntŭ cu multŭ mai nedibacĭ decâtŭ în genere sĕ aibă óre-care influință asupra mersului lucrurilorŭ. Dér óre pe cine sĕ și impresioneze astfelŭ de scirĭ lipsite de orĭ ce basă? In raporturile dilnice ale cabinetelorŭ din Parisŭ și Petersburgŭ *nu s'a întêmplatŭ* nimicŭ din ce s'ar puté deduce la o schimbare a politicei lorŭ.

Și adĭ e totŭ aceea, ce a fostŭ erĭ,

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Cugetărĭ.

De **Leopardi**, trad. de *I. Bocaniciu.*

(Urmare și fine.)

XIX.

Nicĭ o profesiune nu e așa sterilă ca aceea a sciințelorŭ. Dér în lumea de astădĭ înșelăciunea (impostura) jócă unŭ așa rolŭ încâtŭ cu ajutorulŭ ei și sciințele devinŭ fructifere. Inșelăciunea — așa dicêndŭ — e sufletulŭ vieței sociale și arta, fără de care nicĭ o artă, nicĭ o facultate nu e perfectă, considerândŭ efectulŭ ce'lŭ produce asupra inimei omului.

XX.

Esamineză numai norocaulŭ a douĕ persóne, dintre carĭ una e de o valóre adevĕrată în óre care lucru, ér alta de o valóre falsă, și vei vedé, că acésta din urmă e cea norocósă séu de mai multe orĭ norocósă, pe când cea dintâiu e mai de multe-orĭ fără norocŭ. Inșelăciunea valoréză și îșĭ are efectulŭ și fără adevĕrŭ, dér adevĕrulŭ fără ea nu póte nimicŭ. Eu însĕ credŭ, că nicĭ acésta nu e causa relei înclinărĭ a omenimei, ér fiindŭ adevĕrulŭ mai sĕracŭ și mai defectuosŭ în anumite lucrurĭ, omulŭ are lipsă de înșelăciune, care scie sĕ'lŭ desfăteze și misce cu ilusiunĭ și prestigii și care îi promite binele celŭ mai mare, ce nu se dă nicĭ-odată. Natura însașĭ e înșelăciunea omului, care nu face viéța omului plăcută și suportabilă decâtŭ prin mijloculŭ imaginațiunei și a amăgirei.

XXI.

In orĭ ce țéră vițiile și relele universale ale ómenilorŭ și ale societăților omenescĭ suntŭ numite ca particularitățĭ ale locului. Dér eu pe unde am umblatŭ una și aceeașĭ am auditŭ: că femeile suntŭ deșerte și neconstante, cetescŭ puținŭ și numai ce e stricăciosŭ și suntŭ rĕu instruite; că publiculŭ e curiosŭ de faptele altuia, rĕutăciosŭ și defăimătorŭ; că banii, favórea și mișelia domnescŭ lumea, că invidia e adorată și amiciția e falsă — peste totŭ aceeașĭ materiă, deosebindu-se numai în țĕsĕtură. Dér eu dicŭ, că ómenii suntŭ miserĭ din necesitate, deși lorŭ le place a crede, că din întêmplare.

XXII.

Ajungêndŭ la cunoscința practică a vieței, omulŭ trebue sĕ se uiméscă de stricteța cu care junii de astădĭ, carĭ pururea cércă perfecțiunea, așteptândŭ sĕ o afle, și tóte lucrurile le mĕsură după idea ce înșișĭ și-au formulat'o, suntŭ așa de neînduplecaverĭ a ierta scăderile și a-le scusa, a concede stimei loculŭ sĕu și a stima adevĕrata virtute. In fine vĕdêndŭ cum totulŭ e neperfectŭ și convingêndu-se, că nimicŭ nu e mai bunŭ în lume ca puținulŭ bunŭ, ce ei îlŭ desprețuescŭ, și că în adevĕrŭ nimicŭ nu merită stimă, cu încetulŭ schimbându-șĭ planulŭ și considerândŭ lucrurile după adevĕrătatea lorŭ, cadŭ numai decâtŭ în altŭ estremŭ, fiindŭ pré liberalĭ în iertarea și scusarea scăderilorŭ, stimândŭ orĭ ce virtute mediocră, orĭ ce umbră de valóre și orĭ ce facultate neputinciósă, încâtŭ în urmă li se parŭ de lăudatŭ multe lucrurĭ și multe persóne, pe carĭ mai 'nainte abia le puteau suferi. Lucrulŭ se esplică singurŭ, căcĭ déca dela începutŭ nu au avutŭ aptitudinea aprețuirei, în progresulŭ têmpului, când suntŭ mai avuțĭ de inteligință, de sigurŭ nu sciu desprețui. Cei ce în tinerețe suntŭ desprețuitorĭ și neîndestulițĭ, aceia nu dau semne bune: despre unii ca aceștia trebue sĕ presupui, că séu din hĕbăuciă, séu pentru puțina esperiență n'au ajunsŭ încă la cunoscința lumei; séu suntŭ nisce năucĭ, carĭ desprețuescŭ pentru stima cea mare ce șĭ-o dau lorŭ înșișĭ. Viéța socială singură ne învéță a cunósce, ce trebue sĕ prețuimŭ și ce nu, sciindŭ acésta și urmându-i nu vomŭ deveni nicĭ-odată ridiculĭ.

XXIII.

Amăgitorii, mediocrii și în genere femeile, suntŭ de credință, că amăgirile lorŭ totdéuna îșĭ au efectulŭ și față cu toțĭ; cei mai astuțĭ însĕ se îndoescŭ, cunoscêndŭ mai bine dificultatea și puterea artei acesteia și sciu, că acela, pe care voescŭ a'lŭ amăgi, trebue sĕ fiă ușorŭ de amăgitŭ de orĭ cine, la din contră tare ușorŭ póte fi amăgitorulŭ amăgitŭ. Dreptŭ ce aceștia nu prețuescŭ atâta pe cei dintâi, cum și-i închipuescŭ cei ce pricepŭ puținŭ.

XXIV.

Tinerii credŭ, că suntŭ amabilĭ când se prefacŭ melancolicĭ. Și póte că le și succede, mai alesŭ față cu femeile, dér numai pe scurtă vreme. Căcĭ adevĕrata melancoliă e alungată cu totulŭ din lume, ér cea prefăcută în curêndŭ displace, décă nu ia față veselă: pentru-că lumei cu totŭ dreptulŭ îi place mai bine sĕ rîdă, decâtŭ sĕ plângă.

XXV.

In multe locurĭ atâtŭ între ómenii civilisațĭ, câtŭ și între barbarĭ, se póte observa unŭ lucru, care în óre-care respectŭ se adeveresce în tóte locurile, adecă: omulŭ căruia i-a eșitŭ vestea, că șĭ'a băgatŭ punga în bólă uscată, nu e prețuitŭ ca omŭ, ér celŭ cu punga sănĕtósă, totŭ-déuna e în pericul de a-șĭ perde viéța. De aceea eu credŭ, că în atarĭ locurĭ e consultŭ a ține în secretŭ

şi cercurile conducĕtóre francese nu suntŭ nicĭ decâtŭ neliniştite pentru intenţiile Rusiei, în carĭ nu se observă nicĭ cea mai neînsemnată schimbare. Politica Rusiei, ca şi a celorlalte state, este îndreptată spre pace. Spre scopulŭ acesta nu e de lipsă o schimbare.

In urma toastului, ce împĕratulŭ germanŭ l'a ţinutŭ la Königsberg, e greu a se mai vorbi de o apropiere între Germania şi Rusia. Ḑiarele rusescĭ îşĭ esprimă mirarea, că împĕratulŭ germanŭ a putută ţinea unŭ asemenea toastŭ în ajunulŭ mergerei sale în Rusia, căcĭ toastulŭ nu póte decâtŭ sĕ supere pe Ţarulŭ şi pe poporulŭ rusŭ.

Crispi despre Franţa şi tripla alianţă.

Ministrulŭ preşedinte italianŭ Crispi a primitŭ în audienţă comitetulŭ asociaţiunei vênătorilorŭ francesĭ şi'şĭ esprimă către elŭ bucuria, că vênătorii francesĭ au venitŭ în numĕrŭ atâtŭ de mare la învitarea asociaţiunei vênătorilorŭ italienĭ. Crispi asigură, că ţéra consideră presenţa lorŭ în Roma nu ca simplă politeţă, ci ca dovadă pentru simţĕmintele amicale ale poporului francesŭ. *Simpatiile Italiei pentru Francia nicĭ-odată n'au fostŭ renegate* şi décă Francia a credutŭ acésta, atuncĭ s'a aflatŭ într'o grea rătăcire. Tóte deducţiunile, ce se facŭ din alianţa triplă, suntŭ false. *Falsŭ e* înainte de tóte, *că alianţa*, care e făcută numaĭ şi numaĭ pentru susţinerea păcii, *ar fi impusŭ Italiei îndatorirea, de a face ceva spre paguba Franţei.* Décă aşa ar fi, atuncĭ *elŭ nicĭ-odată n'ar fi luată asupră'şi guvernulŭ.* Raporturile sale către prinţulŭ Bismarck au fostŭ numai personale, dovadă, că şi acum ele rĕmânŭ cele mai bune.

Bismarck despre unŭ rĕsboiu cu Rusia.

Prinţulŭ Bismarck, într'o întrevorbire cu corespondentulŭ ḑiarului „Novoie Vremja“, ḑise: După congresulŭ din Berlinŭ, Germania a recunoscutŭ, că are trebuinţă de ajutorulŭ Austriei, precum Rusia are trebuinţă acum de ajutorulŭ Franciei. Departe de elŭ gândulŭ de a păgubi economicesce pe Rusia. Ḑiarele contra voinţei sale au stricatŭ multŭ. Unŭ rĕsboiu ofensivŭ contra Rusiei ilŭ consideră elŭ încă şi aḑi ca o nenorocire îngrozitóre. Nimenea nu póte câştiga ceva în acestŭ rĕsboiu. Luarea în posesiune a provinciilorŭ baltice fără Polonia nu se póte cugeta. Cea din urmă însĕ ar fi pentru Germania o năpaste. Chiar când Rusia ar ocupa Constantinopolulŭ, Germania ar refusa aceste teritorii, când i-s'arŭ oferi. Pentru rĕsboiu nu e nicĭ unŭ motivŭ raţionalŭ. Şi nicĭ nu se gândesce nimenea la rĕsboiu, ci celŭ multŭ câţĭ-va generalĭ tinerĭ se temŭ, că ajungŭ prea târḑiu feldmareşalĭ.

Politica orientală a Rusiei.

Din Viena se scrie, că în lumea diplomatică de acolo e discutată cu multŭ interesŭ călĕtoria principelui Nichita din Muntenegru la Petersburg şi că se crede peste totŭ, *că acésta ar fi unŭ felŭ de începutŭ alŭ unei energice acţiunĭ a Rusiei în Orientŭ.* După cum se susţine, Ţarulŭ i-ar da principelui Muntenegrului unŭ rolŭ însemnatŭ în acţiunea acésta, ér scopulŭ călĕtoriei lui la Petersburg nu este altulŭ, decâtŭ *stabilirea unei înţelegerĭ între principele şi diplomaţia ruséscă.* De altfelŭ principele Nichita cu moştenitorulŭ de tronŭ şi cu întregŭ statulŭ sĕu majorŭ va fi de faţă la manevrele rusescĭ, unde elŭ va fi primitŭ şi distinsŭ aşa, încâtŭ autoritatea lui sĕ se înalţe şi mai multŭ în Balcanĭ, distincţiune, care compete numai unui domnitorŭ alŭ unui statŭ puternicŭ.

Puşca cu repetiţiă în armata rusă.

„Echo de Paris“ anunţă, că ambasadorulŭ rusŭ, d. Mohrenheim, a începutŭ tratărĭ cu fabrica francesă de arme dela St. Etienne pentru furnisarea unui milionŭ de puscĭ pentru armata rusă. In fiă-care ḑi sĕ fiă gata 2000 puscĭ. Furnisarea sĕ 'ncépă la 1 Octomvre, aşa că în fiă-care lună sĕ fiă provĕḑute două corpurĭ de armată cu puscĭ nouĕ şi cu muniţia necesară de prafŭ fără fumŭ.

SCIRILE ḐILEI.

Culorile săsescĭ. Lui „Kolozsvar“ i-se scriu din Sibiiu următórele: „Petrecerea de Maiu a şcólelorŭ evangelice a fostŭ o adevĕrată sĕrbătóre săsécă, la care au luatŭ parte ca la 1300 băeţĭ şcolarĭ şi aprópe întréga săsime a oraşului. La totŭ casulŭ, a'ţĭ petrece e frumosŭ; dér aflămŭ cu cale a întreba pe profesorii şi învĕţătorii institutelorŭ, precum şi pe vredniculŭ consistoriu: că óre ce scopŭ are faptulŭ, că ei folosescŭ pe astfelŭ de fetiţe şi băeţĭ pentru demonstraţii politice, şi încă la demonstraţii publice oprite? Sĕu dóră este de a-se atribui unei eventualităţĭ faptulŭ, că tinerimea şcolară se duce în pădure a ţinĕ unŭ maialŭ *împodobită cu panlice, cocarde şi cu stindarde săsescĭ,* tocmai atuncĭ, când circumspectulŭ corpŭ profesoralŭ opresce purtarea colorilorŭ patriei? Décă o négă acésta, atuncĭ îi întrebămŭ: de unde a suptŭ tinerimea şcolară acea ură înflăcărată în contra colorilorŭ simbolice nedespărţite ale naţiunei maghiare? Cerémŭ cu atâtŭ mai vĕrtosŭ deplinulŭ adevĕrŭ, privitor la acéstă întrebare, dela cinstiţii domnĭ, căcĭ esistă dela 1884 o ordinaţiune ministerială, *care opresce strictŭ şi hotărîtŭ folosirea colorilorŭ streine...* Décă ar fi fostŭ sincere (vorbindŭ de primirea ce i-au făcut'o Saşii ministrului Bethlen) acele serbărĭ, atuncĭ ei s'ar fi înduratŭ a alege în „comitetulŭ“ din Braşovŭ sĕu din Sibiiu baremĭ unŭ Maghiarŭ. Ei, dér domnii aceştia se înfióră de noi.“

Le place compatrioţilorŭ noştri saşĭ acéstă dăscălire din partea acelora, pe carĭ îi îmbulzescŭ cu dragostea şi cu curtenirile?

***

Dusŭ de valŭ. Se scrie din Alparetŭ (comit. Solnocŭ-Dobêca), că după o lungă secetă a căḑutŭ o plóiă fórte mare cu grindină, aşa că unŭ rîuleţŭ de acolo a eşitŭ peste ţĕrmurĭ şi a umplutŭ tótă împrejurimea cu apă. Tînĕrulŭ păstorŭ Ioanŭ Roman, ca de 16 anĭ, a fostŭ apucatŭ de valurĭ şi dusŭ până în hotarulŭ comunei vecine. Tînĕrulŭ s'a înecatŭ şi cadavrulŭ i-s'a aflatŭ la 15 Maiu n. departe pe hotarŭ de unde a fostŭ dusŭ la casa părinţilorŭ sĕi şi înmormêntatŭ.

***

Strossmayer în Roma. Cetimŭ în „P. N.“ dela 18 Maiu: O telegramă, ce-amŭ primit'o aḑi, ne anunţă, că Strossmayer mergêndŭ în Roma are de gândŭ sĕ câştige pe Papa pentru ideia înfiinţării unei academii în Rusia vestică. Pe lângă acésta episcopulŭ din Djacovar vré sĕ mai propună Vaticanului, ca sĕ permită preoţimei rom. cat. din Muntenegru sĕ folosésca în biserică şi şcóle esclusivŭ numai cărţile scrise în vechia limbă slavă. Privitorŭ la acésta s'au mai făcutŭ încercărĭ la Roma, dér ele au fostŭ respinse; acum însĕ se aşteptă intervenirea episcopului Strossmayer. Se ḑice însĕ, că Vaticanulŭ este avisatŭ, că dorinţa acésta este de a se reduce la machinaţiunĭ panslaviste, carĭ suntŭ îndreptate şi în contra Austro Ungariei, încâtŭ pasulŭ acesta ar fi unŭ începutŭ spre a cere ca şi preoţimea rom. cat. croată şi slavonă de pe teritoriulŭ monarchiei sĕ folosésca în loculŭ limbei latine limba vechiă slavă.

***

Camera advocaţială din Têrgu-Mureşului face cunoscutŭ, că Dr. Cirilŭ Vulcanŭ e înscrisŭ în lista camerei cu reşedinţa în Reghinŭ.

***

O nouă fóiă sêrbéscă de ḑi se va înfiinţa în Budapesta, după cum cetimŭ în „Egyetértés“. Fóia pórtă numele de „Sloga“ (Concordia) şi are de scopŭ „a mântui“ pe Sêrbii din Ungaria de sub „presiunea“ foilorŭ radicale din Neoplanta, ér resultatelorŭ dobêndite la ultimulŭ congresŭ sĕ-le asigureze pe deplinŭ o basă solidă.

Nasce-se-va mórtă şi „Sloga“ sêrbéscă, întocmai ca de tristă aducere aminte „Viitorulŭ.“

***

Maialulŭ tinerimei gimnasiale din Blaşiu se va da Sâmbătă în 24 Maiu n. c. în „Berculŭ metropolitanŭ.“ Inceputulŭ la 2 óre p. m. In casŭ nefavorabilŭ maialulŭ se va ţinĕ în sală.

DIN DIETA UNGARĂ.

In şedinţa dela 17 Maiu s'a finitŭ desbaterea specială asupra proiectului de lege privitorŭ la studiulŭ limbei grecescĭ.

Aderenţii limbei grecescĭ au făcutŭ de astă-dată ultima încercare de a mântuĭ din ghiarele proiectului d-lui Csaky ce credeau, că se póte mântui, dér înzadarŭ, căcĭ proiectulŭ a fostŭ primitŭ. Oposiţia şi cu acéstă ocasiă şĭ-a arĕtatŭ dinţii căcĭ afară de unŭ oposiţionalŭ toţĭ ceilalţĭ au votatŭ pentru d-lŭ Csaky şi în contra modificărei, ce a propus'o deputatulŭ *Zay*, privitóre la § 3 din proiectŭ. Acestŭ paragrafŭ ḑice, că *în loculŭ limbei grecescĭ sĕ se propună literatura grecéscă în traducere maghiară.* E dér mai pe susŭ de orĭ-ce îndoiélă, că §-ulŭ acesta este compusŭ astfelŭ, încâtŭ *în şcólele nemaghiare se mai înmulţesce cu unulŭ obiectele ce suntŭ a se propune în limba maghiară.*

Deputatutŭ *Zay* a propusŭ modificarea §-ului 3 în sensulŭ, că *în şcólile confesionale clasicii grecescĭ sĕ se propună în limba institutului, săséscă sĕu română, ér nu în limba maghiară.* Pentru motivarea propunerei sale Zay s'a provocatŭ la § 7 art. de lege XXX din 1883, în care se ḑice, că în şcólele confesionale cu limba de propunere nemaghiară, şi anume în clasa a 7-a şi 8-a *numai* limba şi literatura maghiară e de a se propune în limba maghiară, *celelalte obiecte însĕ suntŭ de a se preda în limba respectivului institutŭ.* Proiectulŭ de lege, ce stă dinaintea nóstră, ḑise Zay, se basézĕ de sigurŭ pe legea din 1883 şi sunt convinsŭ, că nicĭ ministrulŭ, nicĭ maioritatea camerei n'are de gândŭ sĕ facă modificărĭ în acea lege. Urmézĕ decĭ, că în şcólele confesionale cu limba de propunere nemaghiară clasicii grecescĭ suntŭ de a se propune şcolarilorŭ în limba de propunere a respectivului institutŭ... Dela unŭ gimnasiu săsescŭ din Ardealŭ cu limba de propunere germană, dóră nu va pofti on. cameră, ca clasicii grecescĭ sĕ se propună şcolarilorŭ nu în traducere clasică germană, ci în traducere maghiară.

Csatár Zsigmond: Suntŭ şi traducerĭ unguresci clasice.

Zay Adolf: După câtŭ cunoscŭ eu, nu sciu nicĭ una.

Abranyi Emil: Dér Aristofane şi ceilalţĭ. (Aşa'i! înstânga estremă.)

Zay Adolf: ...E lucru straniu a pretinde, ca astfelŭ de obiecte sĕ se predea şcolarului în altă limbă, nu în limba de propunere a institutului. Propunŭ decĭ: „ca în gimnasiele, în carĭ limba de propunere nu e cea maghiară, clasicii grecescĭ sĕ se predea şcolarilorŭ în limba de propunere a respectivului institutŭ.“

Dintre oposiţionalĭ singurŭ deputatulŭ *Kovacs* a părtinitŭ propunerea lui Zay.

La votare propunerea lui Zay a întrunitŭ 48, cealaltă érăşĭ 48 voturĭ. Preşedintele Pechy, numĕrândŭ voturile şi constatândŭ, că e paritate la amândouĕ propunerile cu votulŭ lui a hotărîtŭ, ca propunerea lui Zay sĕ fiă respinsă.

Nenorocitulŭ proiectŭ alŭ d-lui Csaky, acéstă nouă nelegiuire sĕvêrşită asupra şcólelorŭ nóstre, călcându-se chiar legea din 1883, s'a primitŭ între strigătele de „éljen“-urĭ ale oposiţiei.

Corespondenţa „Gaz. Trans“.

Din comit. Solnocŭ-Dobêca, 15 Maiu 1890.

Paşapórte pentru România. Abusurĭ grele în oficiu.

Din aceste părţĭ septentrionale ale Transilvaniei se străcură din anŭ în anŭ mai mulţĭ bărbaţĭ spre România pentru a-şĭ procura cu lucrulŭ mânilorŭ peste veră atâta, câtŭ sĕ-şĭ pótă susţinĕ familia peste iérnă şi sĕ-şĭ pótă acoperi dările şi impositele, *carĭ în unele comune suie până la 80 şi chiar 100% după contribuţiunea ce o plătescŭ.* Până în anii de mai 'nainte se duceau câte doi-trei dintr'unŭ satŭ, mai cu sémă pe urma drotarilorŭ din Lelescĭ, éră acum mergŭ cu ḑecile, arŭ merge însĕ şi mai mulţĭ, décă nu lĭ-ar fi atâtŭ de grele spesele cu procurarea paşapórtelorŭ, care începêndŭ dela notarulŭ cercualŭ, până la cancelaria vice-comitelui, de unde-şĭ capĕtă paşapórtele, le suie la 2 până la 3 fl. *după fiă-care persónă, căcĭ pentru toţĭ membri de o familiă se dau paşapórte deosebite.* Apoi în cancelaria d-lui vicecomite şi consiliarŭ reg. Paulŭ Szarvadi se mai stórce prin cumnatulŭ sĕu Antoniu Csomafai, ca directorŭ de cancelariă, *afară de tacsa legală de 20—40 cr. încă câte 1 fl. regulată ca competinţă personală.* Pe calea acésta d-lŭ directorŭ afară de salarŭ îşĭ mai câştigă pe anŭ *câte 700—800 fl.*, se póte că mai puţinŭ, dér póte că şi mai multŭ, după împregiurărĭ.

Acésta aşa s'a practisatŭ sub d-lŭ v.-comite Szarvadi de 15 anĭ, sĕu póte şi de timpŭ mai scurtŭ, ceea ce se va dovedi, póte, mai târḑiu, décă va fi iertatŭ a cere datele oficióse. Astfelŭ décă s'ar lua unŭ calculŭ mediu numai de 700

---

adevĕrata-ţĭ stare materială (starea sanitară a pungei), ca publiculŭ sĕ nu scie, că eştĭ omulŭ dispreţului sĕu alŭ pigulitului (!?), de unde resultă că tu eştĭ aceea, ce suntŭ ómenii de ordinarŭ, unŭ obiectŭ acum despreţuitŭ, acum preţuitŭ; acum condamnatŭ la frângere acum lăsatŭ în pace.

XXVI.

Mulţĭ voescŭ sĕ te conducă la mişelii, de-o parte, ca fiindŭ soţulŭ lorŭ sĕ nu le poţĭ pune piedecă, de altă parte, ca astupându-ţĭ astfelŭ ochii sĕ nu veḑĭ mişelia lorŭ.

XXVII.

Nicĭ o calitate nu e mai nesuferibilă în viéţa ordinară, ér în fapte suferită puţinŭ, ca nerăbdarea.

XXVIII.

Lucrulŭ celŭ mai urîtŭ e a vorbi mult despre sine. Dér tinerii, carĭ suntŭ de o natură mai înfocată şi de unŭ spiritŭ superiorŭ mediocrităţiĭ nu se gândescŭ la acestŭ viţiu; ei vorbescŭ despre ei cu o fragedime estremă, de sigurŭ credêndŭ, că celŭ ce îi aude ascultă ceva mai puţinŭ decâtŭ ascultă ei. Dér suntŭ de acusatŭ nu într'atâtŭ din considerarea neesperienţei, ci mai multŭ pentru-că e manifestată lipsa, ce o au de ajutorŭ, consiliu şi de unŭ stufŭ de vorbe, pentru pasiunile carĭ facŭ vêrsta lorŭ furtunósă.

Apoi e cunoscutŭ, că tinerii sciu sĕ ocupe lumea în cugetulŭ lorŭ.

XXIX.

Rarŭ se întêmplă, ca cineva sĕ se simtă ofensatŭ pentru vorbele ce i-se ḑicŭ în dosŭ, cu scopŭ de a nu sosi la urechile lui, pentru-că décă va vré să'şĭ reamintéscă şi esamineze cu diliginţă datina lui propriă, va esperia, că elŭ nu are amicŭ aşa iubitorŭ şi vre-unŭ personagiu aşa veneratŭ, pe care sĕ nu-lŭ fi disgustatŭ ascultândŭ multele vorbe şi discursurĭ, ce au alunecatŭ de pe buzele lui în contra lorŭ şi când nu erau de faţă. Acésta resultă din amorulŭ propriu, care e aşa de desvoltatŭ în fiă-care, încâtŭ orĭ-ce vorbă, ḑisă despre noi în absenţa nóstră e imposibilŭ ca sĕ nu ne pară nedémnă de noi şi astfelŭ sĕ nu ne altereze; afară de aceea nu se póte spune câtŭ e de contrară datina nóstră preceptului: ce ţie nu-ţĭ place, altuia nu face; şi câtŭ de nevinovatŭ sĕ socotesce libertatea de a vorbi pe contulŭ altuia.

XXX.

Ómenii nu se ruşinézĕ de nedreptăţile, ce le facŭ, ci de cele ce li-se facŭ. Decĭ décă voescĭ, ca cei ce facŭ nedreptate sĕ se ruşineze, fă-le şi tu aceea ce ţĭ-au făcutŭ ei.

fl. pe 10 anĭ, de când e directorŭ Csomafai, veniturile esacţionale personale ar da suma de *7000 fl.*, ér sub timpulŭ întregŭ de 15 anĭ arŭ face *10,500 fl.*

Se vorbesce ca sigurŭ, că fostulŭ prefectŭ br. Desideriu Banffy înainte cu doi anĭ l'ar fi şi provocatŭ pe numitulŭ v.-comite Szarvadi a'i face arătare oficiósă despre estradarea şi tacsarea paşapórtelorŭ — deórece i-se făcuse cunoscută abusarea practisată — la care provocare însĕ sĕ fi rĕspunsŭ v.-comitele oficiosŭ, că tóte-sŭ în ordine legală! Cum sĕ fi şi pututŭ rĕspunde altmintrelea, căcĭ acésta ar fi fostŭ în detrimentulŭ şi spre scurtarea veniturilorŭ cumnatului sĕu!

Asupra acestei manipulărĭ şi esacţiunĭ ilegale (cunoscute înaintea întregului personalŭ alŭ cancelariei vice-comitelui, care parte din invidiă, parte din compătimire faţă cu bieţii ómenĭ sĕracĭ, au cam lăţitŭ vorba despre acéstă abusare grea şi esacţiuuĭ atâtŭ de impertinente) a fostŭ atrasă şi atenţiunea noului d-nŭ prefectŭ, br. Carolŭ Bornemisza, care a sistatŭ cu energiă numai decâtŭ aceste abusurĭ şi a dispusŭ întroducerea investigaţiunei disciplinare, fără ca însĕ dela începutulŭ acelei investigaţiunĭ sĕ fiă abusantulŭ suspendatŭ dela oficiu. De ar fi acela însĕ unŭ Românŭ séu altă persónă lipsită de protecţiunea d-lui consiliarŭ regescŭ Paulŭ Szarvadi, ar fi de multŭ suspendatŭ şi predatŭ tribunalului spre întroducerea investigaţiunei criminale.

Étă causele, din carĭ mulţĭ sĕracĭ lipsiţĭ de câştigurĭ nu-şĭ potŭ procura paşapórte şi suntŭ siliţĭ a flămênḑi acasă.

Toţĭ ómenii bine simţitorĭ suntŭ esacerbaţĭ şi scandalisaţĭ de aceste esacţiunĭ sĕvîşite în cancelaria v.-comitelui Szarvadi şi aştéptă cu nerăbdare curmarea şi stricta pedepsire a acelorŭ abusurĭ.

Eu le ḑicŭ sĕ aştepte numai liniştiţĭ, căcĭ décă br. Banffy, ca tipulŭ lui Coloman Tisza, a lucratŭ după voia sa neţĕrmurită, br. Bornemisza lucră în înţelegere şi după sfatulŭ comitetului conţilorŭ şi baronilorŭ din comitatŭ, carĭ au şi ţinutŭ deja o conferinţă sub presidiul noului prefectŭ, decisiunile aceleia însĕ suntŭ secrete — bată-le sêcréta! Ca resultatŭ alŭ acelei conferinţe prefectulŭ, prin unii bărbaţĭ din conferinţă şi prin vice-comitele Szarvadi, a provocatŭ pe fiscalulŭ comitatensŭ Ioanŭ Markus, ca sĕ-şĭ céră pensionarea, sub pretextŭ, că ar fi bolnavŭ, deşi e în etate numai de vre-o 42 de anĭ şi capace de lucru, dér apoi aşa pretindŭ d-nii conţĭ şi baronĭ, ér despre Paulŭ Szarvadi tacŭ acuma, până ce-şĭ vorŭ căpĕta, póte, unŭ aristocratŭ pentru postulŭ de vice-comite. Dênşii nu vréu a sci de aceea, că *„piscis a capite foetet“* şi nu vréu a începe cu depărtarea d-lui consiliarŭ, protectorulŭ abusurilorŭ, ci credŭ, că dau o lovitură antagonistică deocamdată destulŭ de mare baronului Desideriu Banffy prin depărtarea din oficiu a fiscalului numitŭ.

Pe on. conferinţă precum se vede nu o interesézā atâtŭ de tare respectarea opiniunei publice, care pretinde o cură radicală prin amovarea v.-comitelui, decâtŭ sĕ dea prima lovitură lui Banffy.

De-altmintrelea opiniunea conferinţei aristocratice s'ar concentra în aceea, ca Csomafai sĕ se lase încă în oficiu până ce va împlini 10 anĭ, şi atuncia sĕ-lŭ pensioneze, — ér aristocraţia şi-a luatŭ de principiu a conduce pe d. prefectŭ — *cu ignorarea membrilorŭ municipalĭ*, — după înalta lorŭ înţelepciune, câştigându-şĭ mamelucĭ dintre aceştia şi aşa a face tóte *ex consilio*, pe când br. Banffy a guvernatŭ singurŭ. Resultatele le vomŭ vedé. Sperămŭ însĕ, că membrii municipalĭ minorum gentium încă nu se vorŭ puté aşa lesne ignora, ei încă-şĭ vorŭ ridica cuvêntulŭ la timpulŭ sĕu.

Câtŭ pentru d-lŭ br. Carolŭ de Bornemisza sperămŭ, că d-sa ca prefectŭ nou se va ridica şi susţiné faţă cu planurile unorŭ aristocraţĭ de-asupra partidelorŭ, şi nu numai va curma tóte abusurile, ci *ex officio* va întroduce şi cercetare disciplinară contra tuturorŭ abusanţilorŭ cu oficiulŭ lorŭ, şi unde lipsa va cere i-va şi suspenda dela oficiu, căcĭ credemŭ, că numai pe astă cale se va puté întroduce o cură radicală şi administraţiune sănĕtósă, care ar trebui sĕ fiă în prima liniă şi chiămarea ministrului de interne c. Szapari.

Dintre ómenii sĕracĭ, despoiaţĭ şi înşelaţĭ pe calea arătată mai susŭ, *mai mulţĭ au şi cerutŭ dela d-lŭ prefectŭ br. Bornemisza sĕ li-se restitue taxele ilegale, şi ar fi de doritŭ, ca pe rêndŭ cu toţii sĕ păşéscă*, căcĭ deşi esecutorulŭ n'ar avé de unde sĕ-i despăgubéscă, ar putea căpĕta însĕ despăgubire dela d-lŭ protectorŭ consilerŭ reg. Paulŭ Szarvadi.

Argus.

O nouă diregĕtoriă pentru censurarea cărţilorŭ menite pentru şcolă.

Ni-se trimite spre publicare, sub acestŭ titlu, următorulŭ articulŭ, rĕmânêndŭ rĕspunderea în sarcina autorului:

Cum? — Nu mai este In. Ministeriu de culte r. u., nu mai suntŭ Ven. Consistorii autorităţile chemate prin lege şi îndreptăţite a censura şi a aproba orĭ a respinge cărţile menite pentru şcólă?

Ba suntŭ. Insĕ după cum pe corpurile organice din remnulŭ plantelorŭ şi alŭ animalelorŭ se ivescŭ şi parasite, pentru ce sĕ nu se arate de acestea şi pe la persóne juridice?

Şi étă cum: In nr. 86 a. c. alŭ *„Gazetei Transilvaniei“ publică on. comitetŭ al reuniunei învĕţătorilorŭ din eparchia Aradului* raportulŭ sĕu referitorŭ la *„manualele de şcólă“*, pe care l'a aşternutŭ adunării generale spre primire, din carele estragemŭ următórele:

On. comitetŭ arată, că *„şĭ-a propusŭ voluntarŭ, dér cu plăcere, şi* **s'a pronunţatŭ** *asupra cărţilorŭ de scólă, de care dispune tênĕra nóstră literatură; pe basa opinionării meritorialĭ“* a celorŭ *„mai bunĭ membri din corpulŭ didacticŭ“*, de care dispune, a **„censuratŭ** *55 de cărţĭ menite pentru şcóla poporală“*.

Dintre acestea dechiară de:

I. *„acomodate pentru şcóla poporală“* 33, dintre carĭ 29 le întroduce, 2 le lasă a *„se întroduce în modŭ provisoriu“*, ér pentru alte 2 dă poruncĭ: *„sĕ se tipăréscă, după cum doresce comitetulŭ“* şi *„dér emendată în sensulŭ comitetului“*,

II. *„acomodate pentru învĕţătorĭ“* 7,

III. *„defectuóse decĭ neacomodate“* 17, între carĭ 15 cărţĭ tipărite şi 2 *„manuscripte“* şi nu le lasă a *„se întroduce“*.

In. Ministeriu de culte r. u. opresce în adevĕr pentru tóte şcólele din regatul Ungariei folosirea cărţilorŭ, carĭ nu corĕspund scopului, pentru care pretindŭ a fi menite; Ven. Consistorii încă aducŭ în îndeplinire aprobarea cărţilorŭ de şcólă numai a celorŭ corĕspunḑĕtóre. Insĕ şi In. Ministeriu şi Ven. Consistorii nu constrîngŭ pe autorĭ sĕ le aştérnă în *„manuscriptŭ“* vre-unŭ opŭ, spre censurare, sciindŭ, că — pressa este liberă în reg. Ungariei; nicĭ nu degradéză pe autorĭ la starea de sclavĭ, demandându-le sĕ-şĭ tipăréscă opurile după *Inalta lorŭ voinţă.*

Fórte — corectŭ! Dér pentru ce tóte acestea? — când on. comitetŭ, eşindŭ în frunte, una are numai în vedere şi — acésta este devisa sa: *Sic volo, sic jubeo!*

Decĭ:

1. Vré şi dechiară de *„acomodată pentru şcóla poporală“* o *gramatică*, pe care Ven. Sinodŭ archidiecesanŭ nu a aflat'o demnă de aprobare. Avut'au baremĭ d-nii *„membri ai corpului didacticŭ“* la acésta în vedere scopulŭ învĕţământului — limbei materne? — décă l'au avutŭ, însĕ gramatica din cestiune nu îi corĕspunde: la ce se vorŭ fi cugetatŭ d-lorŭ, când şĭ-au datŭ *„opiniunea meritorială“* asupra ei?

2. Domnii *„membri ai corpului didacticŭ“* vorŭ fi înţelegêndŭ ce cetescŭ; décă înţelegŭ, vorŭ fi pututŭ descoperi la careva dintre cărţile, asupra cărora şĭ-au datŭ d-lorŭ *„opiniunea meritorială“*, şi — decopiărĭ; décă au descoperitŭ, au pututŭ şi deosebi (baremĭ după data eşirii cărţii de sub tiparŭ) originalulŭ de copiă. Ér décă d-lorŭ nu li-a pututŭ nicĭ de cum succede acésta, atuncĭ celŭ puţinŭ on. comitetŭ trebuie sĕ scie, ce face, când şĭ a datŭ verdictulŭ asupra celorŭ *„55 de cărţĭ“*; décă a sciutŭ ce face, a pututŭ şi cunósce şi deosebi între ele: care este originalŭ, şi care este copiă.

Insĕ cu tóte acestea on. com. a vrutŭ — şi originalulŭ, aprobatŭ fiindŭ din partea Ven. Sinodŭ archidiecesanŭ, l'a dechiaratŭ de *„defectuosŭ, decĭ neacomodatŭ“*, ér copia (plagiatulŭ) de *„acomodată pentru scolarĭ“*.

3. Dér şi poruncile, pe carĭ le dă On. comitetŭ din înalta sa posiţiune încă suntŭ adêncŭ pĕtrunḑĕtóre. Până în mormêntŭ? — Probabilŭ şi acésta.

Destulŭ, că d. e. chiar şi la *Geografia Ungariei*, ediţiunea VI din a. 1887 a D-rului *Nicolau Popŭ*, carele nu multŭ după eşirea ei de sub tiparŭ s'a mutatŭ la cele eterne, adreséză On. comitetŭ porunca: *„dér sĕ se tipăréscă după cum doresce comitetulŭ!“*

Bietulŭ Dr.! — inteligenţa română l'a cunoscutŭ în viéţa lui ca pe unŭ profesorŭ harnicŭ, demnŭ de tótă stima, de tótă încrederea şi de totŭ respectulŭ. Câteva opurĭ şcolastice scrise de elŭ au fostŭ îmbrăţişate cu mulţămită şi cu recunoscinţă de către publiculŭ românŭ. *Geografia Ungariei*, ce a scris'o elŭ pentru şcóla poporală, a fostŭ aprobată de Ven. Sinodŭ archidiecesanŭ, ba încă chiar ediţiunea VI din an. 1887 a acestei cărţĭ a fostŭ încuviinţată şi din partea In. Ministeriu de culte reg. u.

Fiă! — Dér tóte acestea faţă de Onoratulŭ comitetŭ nu plătescŭ *o fóiă de cépă.*

Nu Dr. în filosofiă, profetŭ trebuia sĕ se facă N. Popŭ; atuncĭ ar fi sciutŭ cu anĭ înainte, că On. comitetŭ are şi *„dorinţă“* şi *„sensŭ“*, fără de carĭ nu póte fi mântuire!

Nu i-a plăcutŭ sĕ înveţe profeţia? — Placă'i acum a se duce în — cămaşă şi desculţŭ . . . sĕ bată la feréstra Onoratului comitetŭ, rugându'lŭ cu genunchii plecaţĭ la pămêntŭ, sĕ se îndure a'i împărtăşi înalta sa *„dorinţă“* şi înaltulŭ sĕu *„sensŭ“*, prin carĭ cartea sĕ 'i pótă fi scósă de sub afurisaniă, primită de nou la tiparŭ şi liberă a intra în şcóla poporală.

4. Este dér a se mira cineva? — vĕḑêndŭ, cum On. comitetŭ opresce (pentru tóte şcólele din reg. Ungariei, séu şi din Reg. României, orĭ din tóte unghiurile pămêntului?) cărţĭ şcolastice scrise şi de alţĭ creştinĭ. Cărţĭ, pe carĭ chiar Inaltulŭ Ministeriu de culte r. u. pe basa *„opinionării meritoriale“* a pedagogilorŭ sĕi, câtŭ de măestri vorŭ fi ei pe terenulŭ scólei, nu le-a aflatŭ în stare de a-le scóte afară din şcólele poporale ale reg. Ungariei.

5. Dér prin ce mijlóce va fi constrînsŭ On. comitetŭ pe autorĭ, sĕ'i aştérnă chiar *„manuscriptele“* lorŭ, spre a fi provĕḑute cu *„sensulŭ“* mai înaltŭ, pe basa căruia sĕ'i fiă tipografului iertatŭ a le pune sub téscŭ?

Décă On. comitetŭ n'a avutŭ plăcere sĕ nĭ-o spună acésta, înzadarŭ şĭ-ar mai bate cine-va capulŭ ca sĕ o ghicéscă.

Atâtŭ însĕ stă, că décă On. comitetŭ în starea, în care a ajunsŭ, vré şi trage dungă peste conclusele Autorităţilorŭ şcolare, spulberându-le drepturile, atuncĭ mai póte simţi necesitate a se mărgini dóră la căutarea mijlócelorŭ — spre ajungerea vre-unui scopŭ alŭ sĕu?

Ba nicĭ-decum!

Voia sa îi este suprema lege; se înciéptă a 'şĭ-o valida faţă de orĭ-şi-cine, în contra orĭ şi cui, prin orĭ-ce mijlóce, orĭ şi cum.

Ferice de dênsulŭ!

Comitetele celorlalte reuniunĭ învĕţătorescĭ, amĕsuratŭ drepturilorŭ, ce le competŭ, nisuindŭ a aduce în şcólele din districtulŭ lorŭ uniformitate în învĕţămêntŭ prin folosirea unora şi acelorașĭ cărţĭ şcolastice, firesce, că se vorŭ ocupa de cele aprobate din partea autorităţilorŭ şcolare.

Dintre acelea îşĭ vorŭ alege pe carĭ le vorŭ afla mai înlesnicióse în folosirea lorŭ.

Astfelŭ urmândŭ — vorŭ lucra înţelepţesce.

—u—u.

TELERGAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciulŭ de coresp. biuroului din Pesta.)

Pesta, 20 Maiu. Calfele de măsarŭ facŭ grevă, probabilŭ, că se vorŭ alătura la grevă şi măsarii de mobile şi putinarii (dogarii).

Praga, 20 Maiu. Redeşchiderea dietei boeme, în care au reapărutŭ deputaţii germanĭ, purta unŭ timbru sĕrbătorescŭ. E demnă de amintitŭ vorbirea de deschidere a mareşalului supremŭ alŭ ţĕrii Lobkowitz, alŭ cărei ascuţişŭ a fostŭ îndreptatŭ în contra Cehilorŭ tinerĭ. Aceştia au începutŭ deja în şedinţa ântêia a procede agresivŭ în contra pactului.

Berlinŭ, 20 Maiu. In comisia militară, ministrulŭ de rĕsboiu a făcutŭ împărtăşirĭ amĕruntite asupra armatelorŭ europene dela 1880 încóce, dovedindŭ că efectivulŭ presentŭ alŭ Franţei şi alŭ Rusiei e mai mare decâtŭ alŭ Germaniei. Orterer întrebà, décă Germania în casŭ seriosŭ póte conta pe aliaţĭ. Ministrulŭ de rĕsboiu rĕspunse, că Germania se póte deplinŭ lăsa pe aliaţĭ. Comisia bugetară a primitŭ cu 15 contra 4 întregulŭ bugetŭ suplimentarŭ.

Viena, 20 Maiu. Preţuitorulŭ dela „Verkehrsbank“ (bancă şi cassă de amanetare), anume Kronfeld, a dispărutŭ cu giuvaerurĭ în preţŭ de 400,000 fl. Acelea erau partea cea mai mare proprietate a giuvaergiilorŭ de aci.

DIVERSE.

Nuntă în temniţă. Despre ducele de Orleans, despre care în lunile trecute s'a vorbitŭ atâta, „L'Indépendance Belge“ aduce scirea, că elŭ s'a căsĕtoritŭ chiar în închisóre, luândŭ de soţiă pe principesa de Chartres. Tênĕra principesă, véră a principelui, era de altfelŭ de multŭ considerată, ca logodnică a principelui de Orleans. Atâtŭ mai bine pentru elŭ, că s'a căsĕtoritŭ. Celŭ puţinŭ va avé cine sĕ-i ţină de urîtŭ în închisóre.

O vorbire a lui Stanley. Renumitulŭ călĕtorŭ prin Africa, Stanley încă şi astăḑĭ este obiectulŭ ovaţiunilorŭ locuitorilorŭ din Londra. O telegramă din ḑilele trecute spune, că la unŭ banchetŭ ce s'a datŭ în onórea lui Stanley de către lordmayor-ulŭ (primarulŭ) din Londra óspeţii au întêmpinatŭ pe mântuitorulŭ lui Emin-paşa cu ovaţiunĭ nespusŭ de marĭ. Cu ocasia acésta lordmayorulŭ i-a datŭ lui Stanley, închise în nesce table minunate, documentele prin carĭ elŭ este numitŭ cetăţénŭ de onóre alŭ Londrei. Stanley a ţinutŭ o lungă vorbire, prin care a desaprobatŭ atitudinea presei englese, care împiedecă marea acţiune a Angliei în ţinutulŭ Congului şi în Africa orientală. Congo şi Africa orientală ar trebui sĕ fiă ale Angliĕĭ. Congo de faptŭ e alŭ Belgiei, care trage unŭ venitŭ anualŭ de 100%, ér cea mai mare parte a Africei orientale este a Germaniei. După acestea Stanley a vorbitŭ cu multă recunoscinţă despre puterea de activitate a împĕratului germanŭ Wilhelm şi despre agerimea minţii lui.

Necrologŭ.

Leo, Iosifŭ şi Rafila măr. Deacŭ ca fii, Cirilŭ Deacŭ, preotŭ gr. cat. ca ginere, Sofronia Popescu năs. Maierŭ ca noră, în numele lorŭ, precum şi alŭ numeroşilorŭ consângenĭ, cu inima frântă de durere facŭ cunoscutŭ, că multŭ iubitulŭ lorŭ tată şi socru Ioanŭ Popescu, parochŭ greco-orientalŭ în Deda şi fostŭ administratorŭ protopresbiteralŭ, după unŭ morbŭ scurtŭ, şi-a datŭ sufletulŭ în mânile Creatorului Duminecă în 6/18 Maiu a. c. la 12 óre meridiane, în alŭ 59-lea anŭ alŭ vieţii şi 38 alŭ fericitei căsĕtorii şi a cincea lună a vĕduviei. Rĕmăşiţele pămêntescĭ se vorŭ aşeḑa la 8/20 Maiu a. ci la 1 óră d. a. în cimiterulŭ gr. or. din Deda pentru repausŭ eternŭ. Deda, în 6/18 Maiu 1890. — Fiă'i ţĕrîna uşóră!

Editorŭ şi redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 20 Maiu st. n. 1890.

		Cump.		Vênd
Bancnote românescĭ	Cump	9.34	Vênd	9.36
Argintŭ românescŭ -	„	9.28	„	9.30
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.36	„	9,39
Lire turcescĭ - - -	„	10.62	„	10.67
Imperialĭ - - - -	„	9.60	„	9.65
Galbinĭ .	„	5.46	„	5.50
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	—.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	—.—	„	—.—
Ruble rusescĭ - - -	„	132.50	„	133.
Mărcĭ germane - -	„	57.60	„	57.90

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 19 Maiu st. n. 1890

Renta de aurŭ 4% - - - - - - -	103.90
Renta de hârtiă 5% - - - - - -	99.85
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ - - - - - - - - - - -	117.20
dto argintŭ - - - - - -	96.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	113.50
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	89.10
Bonurĭ croato-slavone - - - - -	104.—
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ unguresců - - - - - - - -	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ unguresců	137.60
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului - -	126.70
Renta de hârtiă austriacă - - - -	89.35
Renta de argintŭ austriacă - - - -	90.15
Renta de aurŭ austriacă - - - -	110.60
Losurĭ din 1860 - - - - - - -	138.60
Acţiunile băncei austro-ungare - -	958.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	344.—
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	301.—
Galbenĭ împărătescĭ - - - - - -	5.55
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - -	9.38½
Mărcĭ 100 imp. germane - - - -	57 80
Londra 10 Livres sterlinge - - - -	117.75

Avisŭ d-lorŭ abonaţi!

Rugâm pe d-nii abonaţi ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Totodată facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ D-lorŭ abonaţi, că mai avemŭ din anii trecuţi numerĭ pentru complectarea colecţiunilorŭ „Gazetei“, precum şi câteva întregĭ colecţiunĭ, pentru carĭ se potŭ adresa la subsemnata Administraţiune în casŭ de trebuinţă.

Administraţ. „Gaz. Trans.“

Sosirea şi plecarea trenurilorŭ în Braşovŭ.

I. Plecarea trenurilorŭ:

I. Dela Braşovŭ la Pesta

Trenulŭ de persóne: 7 óre 7 minute séra.
Trenulŭ acceleratŭ: 2 óre 15 minute după amédĭ.
Trenulŭ omnibus: 4 óre 54 minute diminéţa.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octomvrie 1889.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ acceleratŭ.	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus	Tren de persóne
Viena	3.40	8.—	8.—	
Budapesta	9.20	2.—	3.10	6.10
Szolnok	11.18	4.05	7.22	9.28
P. Ladány	12.57	5.46	5.52	11.38
Oradea-mare	2.22	7.01	8.46	1.51
	2.30	7.11	9.18	2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezö-Telegd	3.—	7.41	10.21	2.55
Rév	3.31	8.16	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia	4.24	9.05	1.57	4.49
Huiedin	4.52	9.35	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriş		Tren de persóne	4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕşel	5.49		4.58	6.38
Cluşiu	6.02	10.35	5.26	6.56
	6.14	11.02		7.15
Apahida		11 23		7.48
Ghiriş	7.28	12.44		9.13
Cucerdea	7.52	1.27		10.04
Uióra		1.34		10.12
Vinţulŭ de susŭ		1.42		10.19
Aiud	8.21	2.07		10.45
Teiuşŭ	8.38	2.26		11.34
Crăciunelŭ		3.11		12.11
Blaşiu	9.18	3.24		12.29
Micăsasa		3.54		1.10
Copşa mică		4.09		1.30
Mediaşŭ	10.08	4.39		2.14
Elisabetopole	10.32	5.11		2.54
Sighişóra	11.07	5. 5		3.35
Haşfalĕu		6.12		4.07
Homorodŭ	12.31	7.32		5.54
Ágostonfalva		8.17		6.39
Apatia		8.37		7.13
Feldióra	1.20	9.06		7.45
Braşovŭ	1.40	9.45		8.32
	2.14			
	2.34			
Timişu	3.17			
Predealŭ	3.40			
Bucurescĭ	9.30			

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus	Trenŭ acceleratŭ.	Tren de persóne
Bucurescĭ	7.35			
Predealŭ	12.50			
Timişu	1.19			
Braşovŭ	1.55			
	2.15	4.54		7.07
Feldióra	2.47	5.37		7.44
Apaţa		6.15		8.09
Ágostonfalva		6.43		8.29
Homorodŭ	3.56	7.31		9.07
Haşfalĕu		9.09		10.34
Sighişóra	5.28	9.33		10.20
Elisabetopole	5.57	10.02		11.09
Mediaşŭ	6.19	11.04		11.35
Copşa mică		11.24		12.19
		11.39		11.59
Micăsasa		11.57		12.15
Blaşiu	7.09	12.30		12.43
Crăciunelŭ		12.45		12.55
Teiuşŭ	7.42	1.13		1.07
Aiudŭ	8.05	2.28		2.11
Vinţulŭ de susŭ		2.48		2.33
Uióra		2.56		2.40
Cucerdea	8.32	3.14		2.46
Ghirişu	9.—	4.01		3.27
Apahida		5.28	Trenŭ mixtŭ.	4.47
Cluşiu	10.21	5.56		5.08
	10.41	6.45	8.—	5.32
Nădăşelŭ		7.06	8.36	
Gîhrbău		7.22	9.02	
Aghireşŭ		7.37	9.32	6.11
Stana		8.03	10.11	
B. Huiedin	11.54	8.24	10.51	6.43
Ciucia	12.24	9.04	12.16	7.12
Bucia		9.20	12.50	
Bratca		9.37	1.19	
Rév	1.03	9.55	2.—	7.51
Mezö-Telegd	1.29	10.20	3.04	8.17
Fugyi-Vásárheli		10.47	3.36	
Várad-Velencze		10.57	3.52	
Oradea-mare	1.54	11.04	4.03	8.42
	2.04	11.19	4.47	8.47
P. Ladány	3.20	1.19	7.30	10.08
Szolnok	5.—	3.31	11.51	11.51
Budapesta	7.15	6.30	9.55	1.55
Viena	1.40	1.40		7.15

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.—	3.40
Budapesta		7.40	9.30
Szolnok		10.42	12.38
Aradŭ		3.53	5.36
	2.17	4.29	6.06
Glogovaţu	2.37	4.41	6.18
Gyorok	3.37	5.05	6.43
Paulişu	4.05	5.17	6.55
Radna-Lipova	4.27	5.38	7.14
Conop		6.05	7.46
Bĕrzava		6.23	7.57
Soborşinŭ		7.20	8.42
Zamŭ		7.55	9.11
Gurasad.		8.26	9.39
Ilia		8.47	9.55
Branicica		9.11	10.13
Deva		9.42	10.37
Simeria (Piski)		9.59	10.53
Orăştia		11.—	11.39
Şibotŭ		11.29	12.01
Vinţulŭ de josŭ		12.02	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.19	12.45
Teiuşŭ	9.54	1.06	1.24

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiuşŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	11.59	3.34	2.23
Vinţulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Şibotŭ	1.01	4.43	
Orăştia	1.32	5.13	
Simeria (Piski)	2.03	5.47	
Deva	2.52	6.27	
Branicica	3.23	6.54	
Ilia	3.55	7.20	
Gurasada	4.08	7.32	
Zamŭ	4.44	8.03	
Soborşinŭ	5.30	8.38	
Bĕrzava	6.27	9.27	
Conopu	6.47	9.46	
Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35
Paulişu	7.43	10.34	6.01
Gyorok	7.59	10.50	6.44
Glogovaţ	8.28	11.16	7.25
Aradŭ	8.42	11.30	7.44
	9.20	12.05	
Szolnok	2.22	5.10	
Budapesta	6.—	8.15	
Viena	1.40	6.05	

Simeria (Piski)-Petroşenĭ

Simeria	6.47	11.54
Streiu	7.40	12.37
Haţegŭ	8.51	1.28
Pui	10.02	2.23
Crivadia	11.02	3.11
Baniţa	11.50	3.53
Petroşenĭ	12.30	4.25

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	9.36	4.26
Baniţa	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Haţegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timişóra

Aradŭ	6.12	4.12
Aradulŭ nou	6.36	4.38
Németh-Ságh	7.01	5.01
Vinga	7.30	5.29
Orczifalva	7.55	5.47
Merczifalva	8.13	6.04
Timişóra	9.04	6.50

Timişóra—Aradŭ

Timişóra	6.25	1.15
Merczifalva	7.19	2.04
Orczifalva	7.46	2.26
Vinga	8.15	2.56
Németh-Ságh	8.36	3.13
Aradulŭ nou	9.11	3.51
Aradŭ	9.27	4.05

Ghirişŭ—Turda

Ghirişŭ	9.33	4.19
Turda	9.54	4.40

Turda—Ghirişŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirişŭ	8.50	3.40

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	6.05
Odorheiu	9.12

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	6.—
Sighişóra	8.56

Murĕşŭ-Ludoşŭ-Bistriţa

Murĕşŭ-Ludoşŭ	4.30
Ţagŭ-Budatelecŭ	7.27
Bistriţa	11.—

Bistriţa-Murĕşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	3.—
Ţagŭ-Budatelecŭ	6.49
Murĕşŭ-Ludoşŭ	9.25

Notă: Numerii încuadraţĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Copşa-mică—Sibiiu

Copşa-mică		2.05	4.35
Şeica mare		2.38	5.05
Lómneşŭ		3.22	5.46
Ocna		3.46	6.17
Sibiiu		4.18	6.40

Sibiiu-Copşa-mică

Sibiiu		9.10	9.50
Ocna		9.37	10.14
Lómneşŭ		10.05	10.40
Şeica mare		10.40	11.10
Copşa-mică		11.09	11.35

Cucerdea-Oşorheiu Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheţa	3.35	10.50	3.58
Ludoşŭ	3.51	11.11	4.15
M.-Bogata	4.06	11.20	4.41
Iernutŭ	4.43	11.57	5.28
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.44
Miraşteu	5.21	12.36	6.08
Oşorheiu	5.40	12.55	6.27
	6.—	4.58	
Reghinul-săs.	7.35	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oşorheiu-Cucerdea

Reghinul-săs.		8.25	8.—
Oşorheiu		10.—	9.49
	6.45	12.15	10.20
Miraşteu	7.05	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.28	12.58	11.02
Iernutŭ	7.50	1.19	11.23
M. Bogata	8.23	1.49	11.53
Ludoşŭ	8.31	2.02	12.06
Cheţa	9.12	2.18	12.22
Cucerdea	9.44	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Uniedóra

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedóra	3.08

Unied.-Simeria (Piski).

Uniedóra	9.30
Cerna	9.56
Simeria	10.15

Tipografia A. MUREŞIANU Braşov.